

УДК 347/.78(44):372.32-028.63]364-787.82  
DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.1.17>

ЗІНИЧ Л.В., КНИШ В.В.

## ЗАКОНОДАВЧИЙ ПІДХІД ФРАНЦІЇ ДО БОРОТЬБИ З ПРАВОПОРУШЕННЯМИ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

### FRANCE'S LEGISLATIVE APPROACH TO COMBATING INTELLECTUAL PROPERTY INFRINGEMENTS IN THE DIGITAL ENVIRONMENT

У статті аналізується законодавство Франції щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.

Здійснено характеристику основних законодавчих актів Франції у сфері інтелектуальної власності, зокрема найважливішого акту – Кодекс інтелектуальної власності. Особливе значення в цій сфері мають закони Франції «Про авторське право і суміжні права в інформаційному суспільстві» 2006 року (відомий як DADVSI) та закон HADOPI, який також посилив боротьбу з піратством в Інтернеті. Вказані закони були прийняті з метою приведення у відповідність французького законодавства Директиві ЄС 2001/29/ЄС. Закони DADVSI та HADOPI також заклали основу для створення Вищого органу з розповсюдження творів і захисту прав в Інтернеті, який покликаний забезпечити дотримання законів про цифрове авторське право та нагляд за ефективністю захисних заходів.

У статті визначено, що досить важливою подією у Франції було створення нового органу – L'ARCOM (Регулятор з питань аудіовізуальних та цифрових комунікацій).

Здійснено спробу оцінити ефективність правових норм законодавства Франції щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності. Зважаючи на поширену думку у науковій літературі про критерії оцінки ефективності норм законодавства, у статті виділено такі критерії ефективності, як: обґрунтованість, доцільність та корисність. Розкриття зазначених критеріїв здійснювалося через аналіз відомих у Франції судових справ (Case No 16-86.881 про вебсайт eMule Paradise; Case No 11-84.224, пов'язана з вебсайтом radioblog.fr), які мали вплив на суспільство, особливо на розвиток цифрової культури користувачів та доступ до об'єктів інтелектуальної власності.

Як підсумок зазначено, що французьке законодавство продемонструвало значні можливості для адаптації до сучасних умов цифрового середовища. Чинний Кодекс інтелектуальної власності став надійною основою для формування дієвого законодавчого підходу.

**Ключові слова:** законодавство про інтелектуальну власність, цифрове середовище, французький підхід, адміністративно-запобіжні заходи, авторське право.

This article analyzes French legislation concerning counteracting intellectual property infringements.

It characterizes the main legislative acts of France in the field of intellectual property, in particular, the most important act, the Intellectual Property Code. Of particular importance in this area are the French laws "On Copyright and Related Rights in the Information Society" of 2006 (known as DADVSI) and the HADOPI law, which also strengthened the fight against online piracy. These laws were adopted to align French

© ЗІНИЧ Л.В. – кандидат юридичних наук, доцент, докторант кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника)

© КНИШ В.В. – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника)

legislation with EU Directive 2001/29/EC. The DADVSI and HADOPI laws also laid the foundation for the creation of the High Authority for the Dissemination of Works and Protection of Rights on the Internet, which is designed to ensure compliance with digital copyright laws and monitor the effectiveness of protective measures.

The article identifies the creation of the new body L'ARCOM (Regulatory Authority for Audiovisual and Digital Communication) as a significant event in France.

An attempt is made to assess the effectiveness of the legal norms of French legislation regarding counteracting intellectual property infringements. Considering the widespread opinion in the scientific literature on the criteria for evaluating the effectiveness of legislation, the article highlights such criteria for effectiveness as validity, expediency, and utility.

In conclusion, it is noted that French legislation has demonstrated significant potential for adaptation to the modern conditions of the digital environment. The current Intellectual Property Code has become a reliable basis for the formation of an effective legislative approach.

**Key words:** *intellectual property law, digital environment, French approach, administrative and preventive measures, copyright.*

**Вступ.** Збільшення кількості об'єктів інтелектуальної власності, особливо виражених у цифровій формі, збільшує ризики порушень прав. Крім того, поширення хмарних технологій, штучного інтелекту, блокчейну створює нові виклики для правового регулювання інтелектуальної власності. Традиційні засоби захисту прав інтелектуальної власності за таких умов вже не забезпечують надійного захисту.

За даними порталу International Property Right Index, який щорічно складає рейтинг держав у сфері інтелектуальної власності, у 2024 році Франція посіла 4-те місце у глобальному рейтингу зі 125 держав за рівнем захисту авторського права, що свідчить про вдало обраний законодавчий підхід, та 42-ге місце у глобальному рейтингу за рівнем патентного захисту. Наприклад, Україна за захистом авторського права займає 46-те місце у глобальному рейтингу, а за сприйняттям прав інтелектуальної власності – і зовсім 103-тє місце [1].

Дослідження законодавчого підходу Франції дозволить виявити найкращі законодавчі практики та визначити шляхи вдосконалення чинного законодавства України.

**Постановка завдання.** Метою статті є аналіз законодавства Франції у сфері інтелектуальної власності для встановлення того як французька система законодавства реагує на виклики, пов'язані з цифровими технологіями, та оцінка ефективності відповідних правових норм.

Стан дослідження: науковці приділили значну увагу дослідженню французького законодавства у сфері інтелектуальної власності. Серед вітчизняних науковців цю проблематику розглядали: О.С. Бондаренко, О.М. Боярчук, Н.В. Бочарова, Р.Є. Еннан, К.В. Жила, А.О. Кришталь, М.В. Колеснікова та інші. Однак, у сучасних умовах стрімкого поширення технологій та реформ, здійснених у Франції, виникає необхідність дослідження сучасного законодавчого підходу до боротьби з правопорушеннями у цій сфері.

**Результати досліджень.** Основою захисту прав інтелектуальної власності у Франції є Кодекс інтелектуальної власності (Code de la propriété intellectuelle), прийнятий 1 липня 1992 року, який став основою для захисту всіх прав інтелектуальної власності [2].

З метою приведення у відповідність до міжнародних зобов'язань Франції та адаптації до умов цифрового середовища Кодекс зазнав багатьох змін. Одним з найважливіших законів Франції, що стосується захисту прав інтелектуальної власності прав інтелектуальної власності, є закон «Про авторське право і суміжні права в інформаційному суспільстві» 2006 року, який іноді називають DADVSI. Орім цього закону, важливу роль відіграв закон HADOPI, який також посилив боротьбу з піратством в Інтернеті. Закон DADVSI було прийнято, щоб французьке законодавство відповідало Директиві Європейського Союзу 2001/29/ЄС [3].

Згадані нами закони заклали основу для створення Вишого органу з розповсюдження творів і захисту прав в Інтернеті, відомого як HADOPI, який покликаний забезпечити дотримання законів про цифрове авторське право та нагляд за ефективністю захисних заходів [3].

Важливою подією стало те, що у Франції з 1 січня 2022 року державні органи HADOPI та CSA об'єдналися й утворили новий орган L'ARCOM [4].

У Франції, окрім Кодексу інтелектуальної власності, діє Французький комерційний кодекс, який захищає комерційну таємницю. Цей підхід із кількома кодифікованими актами,

на нашу думку, демонструє комплексну стратегію Франції щодо захисту різних форм інтелектуальної власності та конфіденційної ділової інформації.

Франція продовжує розвивати законодавство у сфері забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності в цифровій сфері. Станом на січень 2025 року Франція зробила значні кроки до впровадження Акту Європейського Союзу про цифрові послуги (DSA), запровадивши нові механізми забезпечення дотримання цифрових правил, які вплинуть на захист інтелектуальної власності [5].

Ці факти демонструють постійне прагнення Франції адаптувати свою систему забезпечення дотримання правил до нових викликів у цифровому середовищі. Запровадивши чіткі повноваження органів та процедури для забезпечення дотримання DSA, Франція позиціонує себе, як державу, що прагне ефективніше боротися з порушеннями прав інтелектуальної власності, які відбуваються через цифрові послуги та платформи.

Як відомо, забезпечення адміністративно-правової протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності здійснюється на двох рівнях: нормативному та організаційному. Нормативний рівень представлений зазначеними законами. Організаційний рівень передбачає діяльність уповноважених органів з метою боротьби з правопорушеннями. Організаційний рівень у Франції представлений державними органами, одним з основних серед яких є ARCOM – Регulatory з питань аудіовізуальних та цифрових комунікацій. ARCOM було створено відповідно до положень Закону Франції про регулювання та захист доступу до культурних творів у цифрову еру від 25 жовтня 2021 року (loi du 25 Octobre 2021 relative à la régulation et à la protection de l'accès aux œuvres culturelles à l'ère numérique), який набув чинності 1 січня 2022 року.

За своїм правовим статусом ARCOM є незалежним адміністративним органом для регулювання аудіовізуальних цифрових комунікацій у Франції. Варто наголосити, що це саме адміністративний, а не судовий орган.

Поряд з ARCOM у системі органів державної влади діє також Національний інститут промислової власності (Institut National de la Propriété Industrielle), який має повноваження щодо видачі патентів і відомий як INPI. INPI активно співпрацює з іншими державними органами, правовласниками, інтернет-провайдерами та міжнародними організаціями з метою боротьби з правопорушеннями [6].

У Франції повноваження щодо розробки та впровадження політики у сфері інтелектуальної власності покладено на Міністерство культури (Ministère de la Culture). Це міністерство також підтримує ініціативи, спрямовані на захист авторських прав та суміжних прав [7].

Ключовим елементом підходу Франції до забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності є спеціалізація судів та судових процедур. За рекомендаціями французького Сенату, Франція створила спеціалізовані суди з питань інтелектуальної власності, де працюють судді, які мають досвід у цій сфері. Ця спеціалізація судів сприяє підвищенню якості та узгодженості судової практики у сфері інтелектуальної власності.

Якщо проаналізувати адміністративно-правові механізми боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності, то у французькому Кодексі інтелектуальної власності спостерігається особливий підхід до відповідальності, особливо у цифровому середовищі. Замість класичної адміністративної відповідальності в її традиційному розумінні, там активно застосовуються адміністративно-запобіжні заходи.

Можемо стверджувати, що названі нами органи, ARCOM та INPI, в межах своїх повноважень застосовують такі адміністративно-запобіжні заходи як: виявлення та блокування вебсайтів, що розповсюджують контрафактну продукцію; співпраця з провайдерами інтернет-послуг для блокування доступу до піратських ресурсів; моніторинг та виявлення несанкціонованого використання авторських прав у цифровому середовищі. Такий висновок можна зробити з аналізу статей L336-2 та L336-3 Кодексу інтелектуальної власності Франції.

Практика роботи ARCOM показує, що вони діють за таким алгоритмом: 1) використовують цифрові інструменти для моніторингу онлайн-платформ, соціальних мереж щодо незаконного розповсюдження об'єктів інтелектуальної власності, захищених авторським правом; 2) виявлення правопорушень відбувається за допомогою скарг від правовласників. Після виявлення правопорушення ARCOM може надсилати попередження користувачам, які порушили права інтелектуальної власності. Якщо правопорушення вчиняється повторно ARCOM має право застосовувати санкції, зокрема блокування об'єктів і вебсайтів, а також накладення штрафів.

У багатьох випадках ARCOM використовує попередження як перший крок у боротьбі з правопорушеннями в цифровому середовищі. Такий крок має позитивний ефект, оскільки

отримавши офіційне попередження від ARCOM на електронну пошту, користувачі усвідомлюють можливі наслідки та припиняють правопорушення.

З аналізу офіційного вебсайту ARCOM випливає той факт, що цей державний орган активно здійснює просвітницьку роботу для підвищення обізнаності користувачів щодо прав інтелектуальної власності [8].

Оцінка ефективності положень Кодексу інтелектуальної власності Франції є важливим завданням нашого дослідження. Заглиблюючись у теоретичні положення цього питання, слушною видається думка Купіної Л.Ф., яка стверджує: «Ефективність реалізації правової норми має здійснюватися із врахуванням таких показників ефективності, як обґрунтованість, доцільність та корисність» [9, с. 84].

Вважаємо, що ці критерії є об'єктивними, і, аналізуючи наукову літературу, більшість науковців дотримуються такої ж думки. Зазначимо, що ефективність норм законодавства також визначається судовою практикою, яка застосовує ці норми. Щодо об'єктів інтелектуальної власності в цифровому середовищі особливо показовими є дві справи у Франції: перша – про вебсайт eMule Paradise, друга – про стрімінговий вебсайт radioblog.fr. Ці справи абсолютно різні та відображають різні аспекти законодавства Франції, висвітлюючи його переваги та недоліки.

Перша справа (Case No 16-86.881) справа стосувалася вебсайту eMule Paradise, який надавав користувачам можливість завантажувати піратські фільми, телевізійні шоу, програмне забезпечення та інші об'єкти.

У процесі розгляду справи суд аналізував намір цього вебсайту порушити авторські права та методику розрахунку збитків, завданих правовласникам. Суд детально вивчав докази, зокрема технічні аспекти роботи цього вебсайту [10, с. 17].

Загалом, на нашу думку, ця справа підкреслила важливість ефективного застосування норм Кодексу інтелектуальної власності в боротьбі з інтернет-піратством, сприяла розвитку судової практики щодо доведення наміру порушення авторських прав. Це рішення створило судовий прецедент для правовласників, які можуть захищати свої права проти вебсайтів, що розповсюджують піратський контент.

Інша справа (Case No 11-84.224) пов'язана з вебсайтом radioblog.fr, який дозволяв користувачам транслювати музичні записи, але не надавав можливості їх завантажувати. Спір полягав у тому, чи достатньо відсутності функції завантаження для того, щоб вважати, що вебсайт не порушує права власників авторських прав, зокрема статті L335-4 та L335-2-1 Кодексу інтелектуальної власності [9, с. 19]. Правовласники стверджували, що навіть потокове прослуховування без завантаження може порушувати авторські права, оскільки воно передбачає тимчасове відтворення творів. Найважливішим було встановити, чи вважається це «відтворенням» у розумінні Кодексу. Суд дійшов висновку, що тимчасове зберігання даних у кеш-пам'яті комп'ютера користувача вважається відтворенням.

Ця справа показала й певні недоліки законодавства, яке потребує адаптації до реалій потокового прослуховування та інших форм об'єктів інтелектуальної власності, виражених у цифровій формі. Ці рішення спрямовані на створення балансу між захистом прав та забезпеченням доступу до інформації.

Звичайно, на основі цих двох справ складно зробити висновки про ефективність реалізації норм законодавства Франції, але можемо стверджувати про їхній вплив на суспільство, особливо на розвиток цифрової культури та доступ до об'єктів інтелектуальної власності.

Зазначені нами критерії обґрунтованості, доцільності та корисності зводяться до таких положень: 1) правова норма або положення щодо творчої діяльності ґрунтується на чітких правових підставах (обґрунтованість); 2) правова норма або рішення відповідає цілям задля яких їх було прийнято (доцільність); 3) норма або рішення приносить користь суспільству (корисність).

Загалом законодавство Франції у сфері інтелектуальної власності готове до подальшого вдосконалення у зв'язку з розвитком нових технологій. Створений правовий ландшафт у сфері інтелектуальної власності відповідає сучасним вимогам, законодавству ЄС та міжнародним зобов'язанням Франції.

**Висновок.** Законодавчий підхід Франції до боротьби з порушеннями прав інтелектуальної власності досягнув значного прогресу, характеризуючись комплексною правовою базою, яка створює міцну і дієву основу захисту прав інтелектуальної власності у цифровому середовищі.

Оцінюючи ефективність законодавства Франції щодо боротьби з правопорушеннями в цифровому середовищі, варто виділити як переваги, так і недоліки. До переваг належать: 1) швидка адаптація до викликів цифрової епохи; 2) розвинена практика застосування законодавства

у сфері інтелектуальної власності судами та правоохоронними органами; 3) активна міжнародна співпраця Франції з міжнародними організаціями та державами з метою боротьби з правопорушеннями у цій сфері. До недоліків французького законодавств належать: 1) відсутність балансу між правами інтелектуальної власності та свободою слова; 2) недосконалі механізми виявлення та припинення правопорушень в цифровому середовищі. Загалом законодавство Франції відповідає основним критеріям дієвості та ефективності.

Французька модель демонструє важливість комплексного, але гнучкого підходу до забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності, що здатен реагувати на технологічні зміни, зберігаючи основні принципи захисту.

#### Список використаних джерел:

1. International Property Right Index. *Compare France and Ukraine*. URL: <https://internationalpropertyrightsindex.org/compare/country?id=42,9> (дата звернення: 25.02.2025 р.).
2. Code de la propriete intellectuelle. URL: [https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte\\_lc/LEGITEXT000006069414/](https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006069414/) (дата звернення: 10.02.2025 р.).
3. French copyright law. URL: <https://en-academic.com/dic.nsf/enwiki/1118033> (дата звернення: 20.02.2025 р.).
4. 2021-1382 du 25 octobre 2021 relative a la regulation et a la protection de l'accès aux oeuvres culturelles a l'ère numérique. Legifrance. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000044245615/> (дата звернення: 10.02.2025 р.).
5. France is ready to launch DSA enforcement in 2025. *Hagan Lovells*. URL: <https://www.hoganlovells.com/en/publications/france-is-ready-to-launch-dsa-enforcement-in-2025> (дата звернення: 10.02.2025 р.).
6. Institut National de la Propriete Industrielle. URL: <https://www.inpi.fr/> (дата звернення: 10.02.2025 р.).
7. Ministere de la Culture. URL: <https://www.culture.gouv.fr/> (дата звернення: 20.02.2025 р.).
8. Le regulateur de la communication audiovisuelle et numerique. URL: <https://www.arcom.fr/> (дата звернення: 20.02.2025 р.).
9. Купіна Л.Ф. Теоретико-правові підходи до оцінки ефективності реалізації норм права. № 3 (2024). *Нове українське право*. С.80-85. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/617> (дата звернення: 10.02.2025 р.).
10. Intellectual Property Crime Case-Law of National Courts. March 2022. *European Union Agency for Criminal Justice Cooperation*. URL: <https://www.eurojust.europa.eu/publication/intellectual-property-crime-case-law-national-courts-2022> (дата звернення: 10.02.2025 р.).